

ryzyka tworzenia opłacalnej finansowo, lecz miernej jakościowo literatury będącej jednak odpowiedzialnością na zapotrzebowanie publiczności.

Perspektywa badawcza obejmuje sześć pierwszych dziesięcioleci XIX wieku. Jest to czas, w którym problemy z wolnym rynkiem – percepcją stosunków w jego obrębie, szansami i zagrożeniami, są widocznej najlepiej. Koniec XIX wieku będzie już czasem, w którym wolny rynek jest ugruntowany, a zrozumienie jego zasad wyklucza część wcześniejszych problemów. Autorzy rozumieją już, że pieniądze nie muszą być czynnikiem degenerującym literaturę, mogą napędzać jej rozwój.

Słowa kluczowe: wolny rynek; literatura XIX wieku; wydawcy; księgarze; publiczność literacka; życie literackie; wolny rynek w literaturze; honoraria autorskie.

EMANATION OF INSPIRATION OR JUST A PRODUCT?
CHOSEN EXAMPLES OF PROBLEMS THAT LITERATURE AND WRITERS FACED
AFTER THE BIRTH OF THE FREE MARKET IN THE 19TH CENTURY

S u m m a r y

The article presents few chosen problems that literature and writers faced after the change of proportions between the fading lordly patronage established on centuries-old tradition and the birth of the free market in literature. In the article there are issues raised such as: disapproval of making literature a commodity, condemnation of money-driven booksellers and publishers, stormy relations between them and the wordsmiths, aversion towards the modern literary audience, which composed of people representing various material status and different level of education. The article reflects also on another 19th-century issue and that is the risk of creating cost-effective but yet poor quality literature, being on the other hand the answer to the public demand.

The research perspective consists of the first six decades of the 19th century, the time in which the problems with the free market are seen best—that is the opportunities, risks and the perception of relations within the free market. At the close of the 19th century the free market is already established the comprehension of its laws excludes some of the former issues. At that point in time authors already understand that money doesn't have to be a literature degenerating factor but rather one that accelerates its development.

Key words: free market; 19th-century literature; publishers; booksellers; reading public; literary life; free market in literature; authors fee.